

УДК 272/273:2-675:2-1:001.82

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2021.34.6>

ПРОБЛЕМАТИКА ЕКУМЕНІЗМУ В КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ ДО П ВАТИКАНСЬКОГО СОБОРУ: ФІЛОСОФСЬКО-РЕЛІГІЄЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ

Андрій Квік

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
вул. Коцюбинського, 2, 58012, м. Чернівці, Україна*

Сучасний світ стоїть перед лицем таких викликів сьогодення, як глобалізація, секуляризація, споживацька культура, гедоністичний світогляд та інші, з чого випливає необхідність свідчення Христового Євангелія сучасному світу задля збереження християнської моралі, що лежить в основі єдності народів та мирного співжиття різних культур та націй. Наріжним каменем такого свідчення є повна й видима єдність цілої Церкви Христової. Прагнення такої єдності виражається терміном «єкуменізм», змістом якого є рух до повноти християнства або більшої єдності християн. Він може розвиватися всередині Церкви, але найкращим його розвитком є формування взаємовідносин між Церквами.

У статті здійснено спробу історичного екскурсу в минуле історії християнства з метою з'ясування витоків та причин феномена єкуменізму. Розкриті регіональні особливості єкуменічних відносин, у тому числі й в Україні, де єкуменічні відносини проходили такі етапи формування, що виявлялися в появі міжконфесійних діалогів з єкуменічним потенціалом та консолідації християн у суспільних питаннях, у протистоянні секулярній та арелігійній культурі. На особливості розуміння християнської єдності дуже сильно впливає саморозуміння, самоідентифікація християнських церков, яка виражена в їхній екклезіології. Спираючись на аналіз розвитку єкуменізму, встановлено, що від самих витоків християнства процес інтеграції та дезінтеграції християн відбувався на основі догматичних та субординаційних питань. Однак у різні історичні періоди знаходилися провідні релігійні діячі, котрі мали за мету консолідувати християнську спільноту з метою подолання інтернаціональних сепарацій. Єкуменізм характеризується як рух за об'єднання християнських церков, досягнення єдності у віросповіданні і створення єкуменічної Церкви. Одне з основних завдань єкуменічного руху – це виробити доктрину щодо суті та умов єдності християнських церков. Наслідком такої єдності стане консолідація суспільства, що допоможе вистояти моральним цінностям у складні часи перемін, які ставлять перед нашим лицем релігійно-суспільні виклики ХХ–ХХІ століття. Зокрема, це визнання релігійної свободи, расова, релігійна та гендерна дискримінація, глобальні екологічні проблеми, що є наслідком споживацького ставлення та брак любові і милосердя, що проявляються в жорсткій нетерпимості між народами. Єкуменічний рух має на меті досягнення суспільного блага в душі християнського служіння.

Ключові слова: єкуменізм, примат, схизма, сопричастя, унія, католицька церква.

Актуальність статті впливає з того, що єкуменізм є однією з характерних рис християнства ХХ ст. для світу та зокрема для України. Генезис єкуменічного руху та відносин між християнськими церквами у світі є моделлю розвитку міжконфесійних відносин в Україні: від поступового спадання гострих міжцерковних конфліктів та конкурентного співіснування до формування толерантних відносин, співпраці та діалогу. Єкуменізм вплинув на розвиток християнської теології, християнських інституцій, а головне – на формування якісно нового типу міжконфесійних, міжцерковних відносин – єкуменічних відносин.

Мега статті. З огляду на актуальність та ступінь наукової розробки проблеми основною метою є здійснення філософсько-релігійнознавчого аналізу феномена єкуменізму в Католицькій Церкві.

Екуменізм (гр. οἰκουμένη «всесвіт заселений») – це загальносвітовий рух серед християн, які визнають Ісуса як Господа і спасителя і, натхненні Святим Духом – через молитву, діалог та іншими способами, – шукають можливості усунення перешкод та досягнення такої єдності церкви, якої прагнув Христос: «щоб усі були одно» (Ів. 17:21). «Один Господь, одна віра, одне хрещення. Один Бог і Отець усіх, що над усіма й через усіх і в усіх» (Еф. 4:5–6) [18, с. 214].

З цих рядків Святого Письма чітко простежується христороцентричність екуменізму, оскільки Христос говорить «усі одно» і ця єдність, яка проявляється в одній вірі та в одному хрещенні, повинна вести християн до єдності, центром якої є сам Христос. Це так званий екуменізм життя, який має проявлятися не в спільній правлячій ієрархії чи сповненні культу, а в правдивій, христороцентричній єдності віри.

Коли ми говоримо про екуменізм і діалог життя, то маємо на увазі те нове життя, дароване нам через хрещення в ім'я Триєдиного Бога: життя в Ісусі Христі і у Святому Духові. Хрещення вводить нас до єдиного Тіла Христового, до єдиної Церкви (Гал. 3:28; 1 Кор. 12:13; Еф. 4:4). Тому екуменізм починається не з чистого аркуша; вихідна точка – не роз'єднані церкви, яким пізніше належить об'єднатися. В єдиному хрещенні нам уже дано фундаментальну, нехай і неповну, єдність. Звернення в думках до нашого хрещення і до даних у хрещенні обітниць, які ми відновлюємо щороку у великодню ніч, – ось вихідна точка і критерій екуменізму життя.

Екуменічний рух ґрунтується на сповіданні віри нерозділеної Церкви перших століть, на вірі у Христа як Сина Божого і на вірі в Триєдиного Бога. Без цих біблійних і догматичних основ екуменізм не може існувати [11, с. 141].

Передумовами та причинами виникнення екуменічного руху є церковні схизми та історичні події, які вплинули на розлад єдиних коренів церкви. З самих тільки початків християнства в молодих громадах виникали різні непорозуміння, що вели до розколів.

Вже у 49 році в Єрусалимі відбувся Апостольський собор, перед яким було важке завдання: чи навернених поган зобов'язувати до приписів Закону Мойсея після того, як цей Закон вдосконалив Христос? Як наслідок, було випрацьовано непохитну засаду, що обрізання не є конечним для спасіння [19, с. 204].

Наступним етапом у поділі Церкви стали різного роду схизми. Возвеличення Константинополя як церковного центру з IV ст. н. е., і протест інших церков із цього приводу був лише одним із приводів виникнення тодішніх схизм. Підвищення церковного статусу мало відбутися завдяки державній адміністрації. Тобто створене Церквою мало бути змінене апостольським авторитетом, оскільки державна влада намагалася встановити в церкві новий порядок. Римські папи потенційно виступали проти мотивації Сходу стосовно піднесення Константинополя на друге місце після Риму. Вони прагнули відмежувати суттєво відмінний еклезіологічний фундамент примату, традиційно визнаного за Римським престолом церквами, від підвищення ієрархічного статусу Константинопольської церкви, підтверджений собором та імператором з огляду на світський статус столичного міста. Вже II Вселенський собор 381 року, що відбувся в Константинополі, своїм III канонам проголосив, що константинопольський єпископ має «перевагу честі» безпосередньо після римського, оскільки «цей град є Новий Рим». Константинопольська церква, використавши імператорську прихильність, домоглася, що на IV Вселенському соборі в Халкедоні XXVI канонам Константинопольська кафедра була зрівняна з Римською. Відзначається комплекс апостольської кафедри, який існував у Константинополі і був потужним стимулом суперництва з Римом [2, с. 83].

Поряд з ідеологією «Нового Риму» культивувався переказ про діяльність апостола Андрія як першого проповідника християнства в тому регіоні, де згодом був заснований Константинополь. Константинопольські ієрархи домагалися від Римської церкви права називатися Вселенською. Листування з цього питання між патріархом Михаїлом Керуларієм та папою Левом IX тривало ще в середині XI ст., незадовго до розколу [19, с. 225].

Ів Конгар у своїй книзі цитує два дослідження з історії Церкви. В одному з них говориться, що за 464 роки, які минули з часу єдиновладдя правління Константина до Сьомого Вселенського собору, між греками і латинянами було п'ять схизм, які тривали 203 роки. Друге дослідження твердить про сім схизм загальною тривалістю 217 років [8, с. 34].

Однак не варто забувати, що обидві Церкви перебували в повній єдності, яку забезпечували обмін синодиками та інтронізаційними листами після обрання кожного нового митрополита на патріарший престол, включення імен нових ієрархів до літургійних диптихів головних Церков, листування та обмін послами. На тип цих зв'язків вказує збережена у відповідних архівах офіційна кореспонденція, що її патріарші Церкви вели між собою та з імператорською канцелярією [7, с. 102]. Крім того, з часів папи Лева Великого Римський престол мав власного апокрізарія (постійного представника) при Константинопольському імператорському дворі. Вагомим фактором цієї видимої єдності між церквами була офіційна участь у Вселенських соборах.

Період після Сьомого Вселенського собору був позначений зростаючим суперництвом між Сходом і папством. За історіографічною традицією схизма між Східною і Західною церквами відбулася у два етапи: перший окреслено правлінням Константинопольського патріарха Фотія (863–867 рр.; 877–886 рр.), другий – анафематизмами 1054 року, які означили, за переконанням обох сторін, остаточний розрив (схизму) між церквами Сходу і Заходу, між православною і католицькою церквами [1, с. 273].

Сучасна церковна традиція стверджує, що так звана «Схизма Фотія» і церковний розкол 1054 р. є лише кульмінаційними точками в дуже складній історії непростих взаємовідносин. Схизма між Сходом і Заходом не виникла раптово внаслідок однієї події, а стала в результаті повільного, невизначеного і поступового процесу [16, с. 301].

У конфлікті між Константинополем і Римом від часу патріархату Фотія, тобто від IX ст., існували два важливі моменти суперечки. Насамперед це були розбіжності в теологічному тлумаченні походження Святого Духа. З візантійської точки зору суперечка про походження Святого Духа була й залишається основною перешкодою в богословському діалозі, оскільки існує думка про те, що західне тлумачення Пресвятої Трійці (святий Августин, святий Тома Аквінський) перенаголошувало на відмінності осіб на шкоду тринітарної єдності.

Другим елементом конфлікту були папські вимоги примату. Православні вбачають в особі Папи старшого брата в складі вселенського християнського єпископату як першого за почесністю і в пастирському служінні. Для них Папа Римський не посідає першості прямої влади та юрисдикції над християнським Сходом, тому вони не приймають догми, згідно з якою Папа має особливу харизму непомильності, якої інші єпископи не мають [3, с. 412].

Варто зауважити, що східна полемічна література проти папського примату не дуже чисельна, оскільки ця суперечка вважалася більш питанням церковного права, ніж догматичною проблемою [5, с. 87]. Першорядним догматичним питанням залишалася суперечка щодо походження Святого Духа [10, с. 408].

Таким чином, можемо зробити висновок, що поділ Римської імперії та піднесення Константинополя як релігійного центру, багаточисельні релігійні схизми та церковні розколи стали історичними передумовами виникнення екуменічного руху.

Що ж стосується екуменічного досвіду українського християнства з часу хрещення Київської Русі до XX століття, то християнство було прийняте та утвердилося на Київській Русі тоді, коли вся Христова Церква жила у повному церковному сопричасті. Християнство в Київській Русі було православним за вірою і католицьким у любові, бо перебувало в повній єдності з Апостольським Престолом св. Петра і з усією Церквою [19, с. 214].

Христова Церква в Україні, відома за часів хрещення Русі як Київська митрополія, історично виростала з візантійської традиції, органічно поєднаної з кирило-мефодіївською спадщиною та автохтонною культурою [13, с. 92]. Святи Кирило і Мефодій застосували візантійський обряд до потреб слов'янських народів, створили для слов'ян окреме письмо на зразок грецької абетки, і таким чином візантійський обряд «прийнявся» у слов'янській формі, або ж став візантійсько-слов'янським обрядом [19, с. 240]. Очевидним є той факт, що християнська Русь-Україна стала членом Вселенської Католицької Церкви в 60-х роках IX ст., будучи, як і тодішня Візантійська Церква, в єдності з Римом. Ця «вселенська канонічність» ранньої Київської Церкви підтверджується також вживанням у той час богослужбових книг слов'янською мовою та відправлення богослужб в слов'янському обряді, які уклали святи брати Кирило і Мефодій та навіть переконали синод єпископів Христової Вселенської Церкви в необхідності їх впровадження серед слов'янських народів, а папа Андріан II у 867 році офіційно затвердив вживання слов'янської мови у Божественній Літургії та в такий спосіб своєю владою запровадив цей новий, слов'янський обряд у всій Вселенській Церкві, котрий і поширили в Україні ці святи. Того ж 867 року константинопольський патріарх Ігнатій вислав на Україну митрополита-болгарина Михаїла, що засвідчило формування структури тодішньої Київської Церкви, котра була складовою частиною Вселенської Церкви, про що свідчить також статут Льва VI Філософа (886–912), в якому під номером 61 значиться Руська митрополія [12, с. 517].

Будучи складовою частиною Царгородського патріархату й щедро черпаючи з богословських, літургійних, канонічних і духовних джерел християнського Сходу, Київська Церква перебувала в сопричасній єдності з Церквою Заходу та Петровим наступником – Папою Римським [13, с. 47].

Хрещення Русі-України 988 року стало підтвердженням католицького, тобто вселенського, характеру тодішнього українського християнства, і успадкування ним католицьких традицій доволодимирового українського християнства. Цього ж таки 988 року до Києва прибули послы з Риму від папи та принесли мощі святих, що стало актом привітання, яке Апостольський Престіл передав новому християнському правителю Європи [19, с. 149].

Офіційні контакти з католицькою церквою розпочала княгиня Ольга (945–963 рр.): в 959 та 962 роках вона посилала послів до імператора Оттона I з проханням прислати духовенство для християнської місії на Україні. Контакти з Римом набули подальшого розвитку за час правління князя Ярополка (972–978 рр.). У 977 р. папа Бенедикт VII вперше в історії України вислав своїх послів до Русі на прохання князя для заснування католицької ієрархії.

Після розколу 1054 р. Київська Церква рідко входила в прямі суперечки між Римом і Царгородом, часом намагаючись ініціювати або активно підтримувати зусилля, спрямовані на відновлення вселенської християнської єдності. Потрібно підкреслити, що візантійські події 1054 р. не мали жодного значення і впливу на католицький характер ідентичності Руської Церкви. Вона не тільки фактично, але і формально не ступила на шлях розколу Христової Церкви, і, що важливо, папські легати після Константинополя виїхали до Києва, де були прийняті з великими почестями князем Ізяславом I і залишили йому копію автентичної булли про екскомуніку Керуларія, котра пізніше була вислана князем Ізяславом імператору Михаїлу VI Стратіоту (1056–1057 рр.), а останній на її підставі

засудив Керуларія на вигнання [12, с. 603]. Єдність Церкви Київської Русі з католицькою церквою тривала і після розколу між Римом і Константинополем. Свідченням цього є лист папи св. Григорія VII до князя Київської Русі Ізяслава I з 17 квітня 1075 року. Папа Григорій VII (1073–1085), пишучи листа до київського князя Ізяслава I, іменує його королем, а його державу – королівством. Гідним уваги є той факт, що князь Ізяслав, перебуваючи у складному становищі, звернувся до папи Григорія VII та вислав до Риму свого сина Ярополка, віддаючи себе і свою державу під опіку Папи [19, с. 270]. Впродовж наступних XII–XVII ст. Руська Церква і надалі засвідчувала своє прагнення до збереження вселенсько-помісної еклезіологічної ідентичності. Так, в 1147 р. київський князь Ізяслав II Мстиславович без відома Візантії скликав собор руської ієрархії, на якому було вибрано і поставлено на митрополичий престіл русича Кліма Смолятича через покладання на його голову мощів святого мученика Христової Церкви – папи Климента (88–97 рр.), які збереглися в Софійському Соборі від часу хрещення Русі-України. Саме цей акт став символічним підкресленням католицької ідентичності Руської Церкви – визнанням авторитету голови Вселенської Церкви – Римського архієрея [12, с. 377].

Старання Київської Церкви в процесі відновлення єдності, знайшли своє продовження в так званій унії короля Данила Галицького з Римом, згодом у Флорентійській унії, а пізніше Берестейській унії [12, с. 382]. Київський митрополит Григорій Цимблак за підтримки провідників об'єднаних в 1413 р. Польської і Литовської держав він бере участь у XVI Вселенському Соборі католицької церкви в Констанці (1414–1418 рр.), виступивши 25 лютого 1418 р. з ініціативою – проєктом унії Східної і Західної Церков, в якому запропонував скликати з цією метою спеціальний вселенський собор. Силою об'єктивних обставин ця ініціатива не була реалізована, проте посяєне митрополитом Григорієм зерно примирення Церков не загинуло, а принесло багаті плоди на наступному – XVII Вселенському Ферраро-Флорентійському соборі (1437–1439 рр.) [12, с. 224]. Флорентійський собор став значущою подією в історії Вселенської Церкви. На соборі було відновлено повноту церковної єдності між православним Сходом, який уособлювали Константинопольський патріарх Йосиф II, численні митрополити і клір, а також візантійський імператор Йоан VIII Палеолог, і католицьким Заходом – особа єпископа Риму Євгена IV і західних єпископів [19, с. 113]. На Флорентійському соборі митрополиту Ісидору було доручено очолити представництво Східної Церкви.

Флорентійській унії судилося коротке життя. Маємо свідчення, що на всіх теренах, де було зроблено спроби промудгувати Флорентійську унію, сприйняття Ферраро-Флорентійського собору було вкрай негативним [19, с. 144].

Натомість у Київській Церкві унійні ідеї собору не лише знайшли повну підтримку серед духовенства і вірних, але і в державі – польсько-угорський король Владислав Ягайлович 22 березня 1443 р. видав так званий «Диплом Владислава» про зрівняння в правах і привілеях українського духовенства з латинським на території тодішніх Польщі, Угорщини і Литви, відповідно до постанов Ферраро-Флорентійського собору.

У 1593–1594 рр. в українській церкві з'явилися два проєкти з'єднання церкви, які незабаром призвели до порозуміння. На синоді Українсько-Білоруської церкви, який відбувся в червні 1595 р. у Бересті, синодальні отці підготували і остаточно уклали перелік умов, так звані «Артикули для унії». Цей документ історики іменують «Конституцією Української католицької церкви», оскільки в ньому висловлені умови унії та віддзеркалено увесь процес пробудження католицькості в українсько-білоруському єпископаті та формування ним програми католицького реформування київського християнства XVI–XVII ст. [12, с. 399]. Історична подія для Українсько-білоруської церкви відбулася 9 жовтня 1596 р.

у Бресті в храмі святого Миколая, де в присутності папських легатів був урочисто проголошений акт унії. У часі підготовки Берестейського Собору опозиція до унії під проводом князя Острозького об'єдналася і на Соборі в Бересті прибула окремою партією, котра відкинула унію і на власному соборі викляла унійний собор, на що перший також відповів викляттям православного собору. Ця подія спричинила важкі наслідки для українського християнства – поділ його на два полемізуючі і навіть ворогуючі табори.

Важливе екуменічне значення мали спроби подолання розколу Української церкви у XVII ст. Ці спроби пов'язані головним чином з іменами католицького митрополита Йосифа Вельямина Рутського (1614–1637 рр.) та православного митрополита Петра Могили (1632–1646 рр.). Саме ці особи в дуже несприятливий історичний час (період звинувачень і гострих міжконфесійних сутичок) зважилися на важливі взаємні контакти та опрацювали ідеї про утворення єдиного Патріархату [16, с. 352]. Після смерті обох митрополитів – Й.В. Рутського та П. Могили, будь-які кроки до зближення стали неможливими, й обидві Київські Митрополії (католицька і православна) увійшли в тривалу історичну смугу безкомпромісного протистояння. І треба було з'явитися провісницькому духу митрополита Андрея Шептицького (1900–1944), щоб ідею об'єднання церков в єдиному патріархаті було знову видобуто із забуття [15, с. 138]. Вже від початків і впродовж усієї своєї діяльності митрополит Андрей Шептицький приділяє особливу увагу налагодженню екуменічних зв'язків спершу з російськими католиками, а пізніше через них і з православними як у Росії, так і в Польщі, оскільки, на його переконання, історія відвела Українській греко-католицькій церкві особливу роль – посередника поєднання Сходу і Заходу [12, с. 286]. У декреті «Праця над з'єднанням Церков», проголошеному Шептицьким на архієпархіальному соборі 1940 р., у Львові говориться: «Працю для з'єднання Церков мусимо вважати за таку, яку Боже Провидіння призначає нам особливішим способом. Будучи в Західній Україні одинокою віткою українського народу, що зберегла святу вселенську віру і візантійсько-слов'янський обряд, ми тим більше від усіх слов'ян і католиків можемо зробити для тієї справи, а коли можемо, то й до того зобов'язанні, братня любов зневолює нас до того» [9, с. 356].

У 1905 р., одразу після революції в Росії Шептицький взявся за організацію католицької спільноти серед росіян, став її провідником. Під час подорожі до Москви 1905 р. митрополит Андрей познайомився з прихильним до справи об'єднання східних християн православним архієпископом Смоленським Петром і єпископом Трифоном. Протягом другої подорожі до Москви 1907 р. Шептицькому вдалося зустрітися з єпископом старообрядців І. Узовим, який теж дуже прихильно поставився до ідеї об'єднання християн. Ці контакти стали реальним підтвердженням зближення між церквами східної візантійської традиції, які раніше існували дуже ізольовано [17, с. 207]. У тому ж 1907 р. Шептицький спричинився до організації Російської католицької церкви. Супроти сильної багатомільйонної Російської православної церкви невелика група католиків у Санкт-Петербурзі та в Москві могла здаватися мізерною, але 1917 р. із цієї малої громади Шептицький утворив повноправну помісну церкву на чолі зі своїм екзархом.

Щодо Російської католицької церкви, то вона не ставила собі за мету якусь суто унійну діяльність. Але важливим був той факт, що саме її існування та вірне дотримання нею давніх російських літургійних, канонічних та богословських традицій підтверджували аргументи тих, хто наполягав на можливості бути «росіянином» і «католиком східного обряду» одночасно. Цей план мав здійснюватися протягом багатьох десятиліть, і за цей час насінина мала перерости в церкву, яка в перспективі могла б позитивно вплинути на ставлення православних росіян до ідеї церковного об'єднання [4, с. 29]. Ця ідея прими-

рення і порозуміння українських католиків і православних бачилась ним як шлях до єдності всіх українських церков, а також католицького Заходу і православного Сходу, але, розуміючи складність і труднощі здійснення цієї екуменічної ідеї, він вбачав у ній не нову унію, але єдино реальний спосіб оздоровлення духовного і національного стану українського народу через зближення обох гілок не лише українського, але й всього слов'янського християнства. Саме для цього з ініціативи митрополита відбулося в моравському Велеграді (Чехія) кілька екуменічних зустрічей та з'їздів православних і католиків слов'янського світу: в 1707, 1909, 1911, 1924, 1927, 1932 і 1937 рр., а також митрополит Андрей провадив широку унійну акцію під час своїх поїздок до Італії, Німеччини та Англії, зокрема, заснувавши в Голландії «Голяндський Унійний Апостолят» [12, с. 358].

Проблемі єдності українського народу та єдності українських церков Андрей Шептицький приділяв постійну увагу і під час німецької окупації України. Так, 30 грудня 1941 р. митрополит написав історичне послання до православних ієрархів в Україні, а в березні 1942 р. було написане друге екуменічне послання – лист до української православної інтелігенції, які у важкі часи воєнної окупації оживили велику ідею єдності українського християнства. У своєму листі Шептицький наголосив: «Я пропонував порозуміння свідомий того, що цілковита єдність, себто утворення одного віросповідання із кількох, могла би бути досягнена лише після довгого ряду дрібних порозумінь», тобто порозумінь, які передують цілковитому єднанню [4, с. 32]. Розпочинаючи з православними розмову по суті, митрополит Андрей прагнув знайти порозуміння, насамперед, у тих справах, які є спільними для обох церков: «Усі ми маємо один Символ Ісповідання Віри, одні книги св. Письма Старого і Нового Завіту, однаково хочемо бути християнами, визнавати Христа своїм Богом і Спасителем... маємо ті самі обряди, форми богочитання і ті самі богослужби, ті самі св. Таїнства Христові і ті самі форми приймання їх та уділювання» [14, с. 196].

Висновки. Стоячи перед лицем таких викликів сьогодення, як глобалізація, секуляризація, споживацька культура, гедоністичний світогляд та інші, християнство розуміє свою відповідальність за свідчення Христового Євангелія сучасному світові. Фундаментальною базою такого свідчення є повна й видима єдність цілої Церкви Христової. Прагнення такої єдності виражається в екуменізмі, що є логічним етапом розвитку християнства, а його виникнення як загальнохристиянської тенденції до об'єднання необхідно пов'язувати з об'єктивними внутрішніми та зовнішніми факторами.

Список використаної літератури

1. Бедуэл Г. Истори Церкви / Ги Бедуэл. Пер. с фр. Москва : Христианская Россия, 1996. 300 с.
2. Головащенко С. Історія християнства. Київ : Либідь, 1999. 350 с.
3. Григулевич Й. Папство ХХ століття. Київ : Політвидав України, 1988. 544 с.
4. Гузар Л. У пошуках гармонії. Львів, 2001. 48 с.
5. Джероза Ліберо. Церковне право / пер. з нім. Н. Щиглевської. Львів : Свічадо, 2001. 336 с.
6. Дорошенко В. Митрополит А. Шептицький і об'єднання Церков. *Про великого митрополита Андрея*. Йорктон : Бібліотека Логосу, 1961. Т. XXIII. 421 с.
7. Етерович М. Святий Престол і Україна. Київ, 2004. 224 с.
8. Ів Конгар. Дев'ятсот років опісля. Львів : Свічадо, 2000. 104 с.
9. Із декретів та правил Архієпископського Собору: Праця над з'єдиненням Церков. *Історія релігії: Збірник документів і матеріалів* / Упорядники: Е.В. Бистрицька, І.С. Зуляк. Тернопіль : Астон, 2003. 407 с.
10. Ісіченко І. Загальна церковна історія. Харків : Акта, 2000. 476 с.
11. Каспер В. Таїнство єдності: Євхаристія та Церква / пер. з нім. Київ : Дух і літера, 2010. 287 с.

12. Кияк С.Р. Ідентичність українського католицизму: генезис, проблеми, перспективи. Монографія. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. 632 с.
13. Концепція екуменічної позиції Української Греко-Католицької Церкви. Богословія. 2001. Т. 65. Кн. 1-4. 168 с.
14. Лист митрополита Шептицького до православних Архієреїв у справі порозуміння українців різних віросповідань. *Історія релігії : Збірник документів і матеріалів / Упорядник: Е.В. Бистрицька, І.С. Зуляк. Тернопіль : Астон, 2003. 424 с.*
15. Маринович М. Екуменічні процеси в Україні: аналіз історії та перспективи примирення: Україна в Граці. 1999. 209 с.
16. Мень А. Трудный путь к диалогу. Москва : Фонд имени А. Меня, 2001. 453 с.
17. Москалик Я. Ідея об'єднання Церкви за вченням митрополита Андрея Шептицького. *Богословія*. 2003. Т. 67. Кн. 1-2. 294 с.
18. На шляху до єдності: Підручник з екуменізму / Пер. з пол. А. Шкраб'юка. Львів : Свічадо, 1999. 364 с.
19. Хома І. Нарис історії Вселенської Церкви. Львів : «Стрім», 1995. 300 с.

PROBLEMS OF ECUMENISM IN THE CATHOLIC CHURCH BEFORE THE SECOND VATICAN COUNCIL: PHILOSOPHICAL-RELIGIOUS ANALYSIS

Andrii Kvik

*Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
Kotsyubynsky str., 2, 58012, Chernivtsi, Ukraine*

The modern world is the face of the challenges of today as globalization, secularization, consumerism culture, hedonistic worldview and others, which implies the need to witness to Christ's Gospel today's world to preserve Christian morality, the underlying unity of peoples and peaceful coexistence of different cultures and nations. The cornerstone of this is evidence of full and visible unity of the whole Church of Christ. The desire such unity is expressed by the term "ecumenism" whose content is moving to the fullness of Christianity or the greater Christian unity. It can develop within the Church, but its best development is the formation of relationships between the Churches.

The article attempts to make a historical excursion into the past history of Christianity, in order to find out the origins and causes of the phenomenon of ecumenism, to reveal regional peculiarities of ecumenical relations, including in Ukraine, where ecumenical relations underwent stages of formation, which were manifested in the emergence of inter-denominational dialogues the potential and consolidation of Christians in public matters, in opposition to secular, religious culture. The peculiarities of understanding Christian unity are very much influenced by the self-understanding, the self-identification of the Christian churches, which is expressed in their ecclesiology. Based on the analysis of the development of ecumenism, it has been established that from the very origins of Christianity, the process of integration and disintegration of Christians took place on the basis of dogmatic and subordination issues. However, in different historical periods, there were leading religious figures who aimed to consolidate the Christian community with a view to overcoming internal separations. Ecumenism is characterized as a movement for the unification of the Christian Churches, the achievement of unity in religion and the creation of an ecumenical Church. One of the main tasks of the ecumenical movement is to develop a doctrine on the essence and conditions of the unity of the Christian Churches. The consequence of such unity will be the consolidation of society, which will help to withstand moral values in difficult times of change, which pose before us the religious and social challenges of the XX–XXI century. In particular, this recognition of religious freedom, racial, religious and gender discrimination, global environmental problems resulting from consumer attitude and lack of love and compassion that manifested severe intolerance between peoples. The ecumenical movement seeks to achieve the common good in a spirit of Christian service.

Key words: ecumenism, primacy, schism, communion, union, Catholic Church.